

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/45546,Malopolscy-Bohaterowie-Niepodleglosci-Jozef-Ostafin.html>
2022-08-12, 11:39

Małopolscy Bohaterowie Niepodległości - Józef Ostafin

W styczniu przedstawiamy, urodzonego w Sułkowicach, legionistę, uczestnika III Powstania Śląskiego, inżyniera, pośta i żołnierza, odznaczonego m.in. Krzyżem Niepodległości.

Przez cały rok będziemy prezentować mniej znane osoby, zasłużone dla odrodzenia wolnej ojczyzny, odznaczone Krzyżem lub Medalem Niepodległości i związane z Krakowem oraz Małopolską. Bohaterem stycznia jest Józef Ostafin, żołnierz Legionów, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej i III Powstania Śląskiego, poseł, AK-owiec, członek WiN-u.

Małopolscy Bohaterowie Niepodległości - Józef Ostafin

Legitymacja poselska Józefa Ostafina

Konkurs edukacyjny „Niezwykłe życie 1918-2018. Pokolenie Niepodległe”

Proces Józefa O. - pobierz aplikację

Patriota w gimnazjum i na wojnie

Urodził się 7 marca 1894 r. w Sułkowicach (pow. myślenicki), jako jeden z siedmiorga dzieci Jakuba i Rozalii z domu Klimas. Wychowywał się w ciężkich warunkach materialnych. Ojciec starał się utrzymać rodzinę z niewielkiej kuźni oraz dwumorgowego gospodarstwa.

Działalność niepodległościową młody Józef Ostafin rozpoczął w krakowskim gimnazjum. Był członkiem „Zarzewia” i skautingu. Zgodnie z programem tych organizacji zaangażował się podczas wakacji 1913 i 1914 r. w akcję uświadamiania ludności polskiej zamieszkałej na terenie Spisza i Orawy. Został za to ukarany przez władze austriackie miesięcznym aresztem.

30 września 1914 r. rozpoczął służbę w Legionach Polskich. Jako ochotnik wstąpił do II Brygady Legionów. Uczestniczył w kampaniach: karpackiej, na Bukowinie i w Besarabii i wołyńskiej. Brał udział w walkach m.in. pod Sołotwiną, Zieloną, Nadworną, Hwozdowem, Cucyłowem i Mołotkowem. W jednej z bitew został lekko ranny.

Po kryzysie przysięgowym, 19 września 1917 r. wcielono go do wojska austriacko-węgierskiego. W celu poświęcenia się walce o niepodległość Polski, podczas wycieczki w Tatry, upozorował własną śmierć w Morskim Oku. O utonięciu przekonał władze austriackie zostawiony na brzegu zegarek.

Nowe dokumenty na zmienione nazwisko Ostafin zdobył dzięki Henrykowi Wereszyckiemu (późniejszemu profesorowi UJ) pracującemu w tym czasie w kancelarii wojskowej armii austriackiej. I tak wkrótce wstąpił do Polskiej Organizacji Wojskowej. Został mianowany

komendantem na powiat Trembowla. Równocześnie podjął studia na Wydziale Rolniczym Politechniki Lwowskiej w Dublanach.

3 listopada 1918 r. Ostafin został internowany przez Ukraińców w Trembowli, ale 18 grudnia udało mu się uciec z obozu i przez Węgry dotrzeć do Krakowa, by w styczniu 1919 r. ponownie stanąć do walki. Otrzymał przydział do 3. pułku artylerii ciężkiej. Uczestniczył w obronie Lwowa i Przemyśla, za co potem otrzymał Honorową Odznakę „Orląt”, dyplom „Za Dzielność i Wierną Służbę Ojczyźnie” oraz „Gwiazdę Przemyśla”.

W trakcie wojny polsko-bolszewickiej służył w artylerii od kwietnia do maja 1920 r. Odszedł z wojska w stopniu porucznika rezerwy (w 1932 r. awansował na kapitana rezerwy). Nie zrezygnował jednak z działalności niepodległościowej, angażując się w walkę o polskość Śląska. W marcu 1921 r. uczestniczył w akcji plebiscytowej w Gliwicach, a następnie w maju i czerwcu walczył w III Powstaniu Śląskim. Otrzymał za to Śląską Wstęgę Waleczności i Zasługi oraz został odznaczony Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari.

Kariera w II Rzeczypospolitej

Czynna służba wojskowa nie przeszkodziła Ostafinowi w zakończeniu studiów. W 1922 r. otrzymał dyplom inżyniera rolnika. Odbił praktykę w ordynacji zarzeckiej, a w styczniu następnego roku został rządcą w majątku arcybiskupów lwowskich w miejscowości Stawczany-Obroszyn. Od 1925 r. pracował w Tarnopolu jako inspektor Towarzystwa Gospodarczego Wschodniej Małopolski Oddział we Lwowie. W lutym 1927 r. podjął pracę na stanowisku kierownika Związku Kółek Rolniczych w Łucku. W tym samym roku zawarł związek małżeński z Katarzyną Medyńską.

Od 1929 r. pełnił funkcję dyrektora Wojewódzkiego Towarzystwa Organizacji Kółek Rolniczych w Łucku. Był także członkiem Związku Naprawy Rzeczypospolitej, a od 1935 r. prezesem Związku Legionistów w Krośnie.

Angażując się w odbudowę państwa polskiego, Ostafin aktywnie zajmował się polityką. Został dwukrotnie wybrany do Sejmu – po raz pierwszy w 1935 r. z ramienia BBWR z okręgu w Krośnie. W Sejmie udzielał się w pracach Komisji Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej, później Komisji Pracy oraz Budżetowej. Należał wówczas do tzw. „naprawiaczy”, nieformalnego zespołu politycznego tworzonego przez byłych działaczy Związku Naprawy Rzeczypospolitej. W ostatnich przed wojną wyborach z 6 listopada 1938 r. Ostafin kandydował z okręgu złoczowskiego z listy Obozu Zjednoczenia Narodowego.

Wojenna konspiracja

Wybuch II wojny światowej zastał Ostafinów we Lwowie. Na początku okupacji sowieckiej Józef został na kilka tygodni aresztowany przez NKWD. Po zwolnieniu zdecydował się przedostać do Generalnego Gubernatorstwa. Rodzina zamieszkała w Sułkowicach, a w 1942 r. przeniosła się do Krakowa. Ostafin podjął pracę w firmie Kirchhoff, potem w niemieckiej firmie zbożowo-nasiennej Sadgutstelle.

Od 1941 r. był żołnierzem ZWZ-AK. Referentem rolnym w Wydziale Wojskowym Okręgu AK Kraków. Do jego obowiązków należało m.in. sporządzanie w formie raportów miesięcznych sprawozdań z sytuacji gospodarczej na terenie okręgu. Od 1943 r. ukrywał się z powodu listu gończego wystawionego na jego nazwisko za „akcje sabotażowe”, polegające na aprowizowaniu podziemia kosztem niemieckiej firmy.

W 1943 r. został wprowadzony przez Stefana Sikorskiego „Skibę” do organizacji „Raclawice”. Brał udział w zebraniach kierownictwa „Raclawic”, na których omawiano sposoby, metody i program wychowania chłopów. Opracował pięć prospektów propagandowych dotyczących potrzeb wsi: „Uspołecznienie gospodarki”, „Organizacja wsi”, „Samorząd wsi”, „Przebudowa ustroju rolnego”, „Organizacja zbytu przez spółdzielców”.

W 1944 r. Ostafin został wprowadzony przez mjr. rez. Mariana Głuta „Muchę” do organizacji „NIE”. Głut kierował utworzonym latem 1944 r. Okręgiem Krakowskim Obszaru Południowego „NIE”, a Ostafin został jego zastępcą. Zajmował się przejmowaniem informacji wywiadowczych z terenu, z nasłuchów radiowych oraz analizowaniem kondycji, programów i działań partii politycznych.

Od wiosny do sierpnia 1945 r. Ostafin należał do Delegatury Sił Zbrojnych. Po rozwiązaniu organizacji podjął współpracę z WiN. Został zaangażowany do prac w Zrzeszeniu przez Alojzego Kaczmarczyka. W WiN działał pod pseudonimem „Chudy”. Został włączony w skład Doradczego Komitetu Politycznego najpierw przy Zarządzie Obszaru WiN Południe, a później przy II Zarządzie Głównym WiN. Wspólnie z ppłk. Ludwikiem Muzyczką „Benedyktem”, Ostafin brał udział w redagowaniu projektu deklaracji i wytycznych ideowych WiN, zatytułowanych „O wolność obywatela i niezawisłość państwa”. Pisywał artykuły do konspiracyjnych gazetek i ulotek, sporządzał na potrzeby obu zarządów referaty i opracowania.

Ostafin podjął się także nawiązania współpracy z osobami z pogranicza wschodniego i rejonu Lwowa, by zdobywać aktualne wiadomości z tamtego terenu. Część referatów przepisywała na maszynie organizacyjnej najstarsza córka Ostafina, uczennica szkoły średniej, Krystyna. Była ona również jego łączniczką – kontaktowała się z Alojzym Kaczmarczykiem i Eugeniuszem Ralskim. W październiku 1946 r. została zatrzymana, po czterech miesiącach zwolniono ją z aresztu.

„Kocioł” UB, proces i wyrok

Od sierpnia 1946 r. trwała wsypa Brygad Wywiadowczych WiN, która doprowadziła do rozbicia II ZG WiN. 19 września ujęto także Ostafina. W jego mieszkaniu przy ul. Grodzkiej 63 na okres trzech tygodni UB urządził „kocioł”. W tym czasie żona Ostafina była w zaawansowanej ciąży. W trakcie trwania „kotła” została przewieziona do szpitala. Straciła dziecko, a sama nie wróciła już do zdrowia. Zmarła w Klinice Chorób Wewnętrznych w Krakowie 18 października 1952 r.

Zatrzymanego Józefa Ostafina przewieziono do siedziby WUBP w Krakowie przy pl. Inwalidów. Był przesłuchiwany przez delegowanego z Warszawy ppor. Jerzego Kędzioreę. Nie ma jednoznacznych przekazów, które wskazałyby na sposób prowadzenia przesłuchań. Można jedynie przypuszczać, że wobec oskarżonego stosowane były środki przymusu, Kędziora bowiem znany był z bezwzględności i brutalności.

W maju 1947 r., po zakończeniu śledztwa, Ostafina osadzono razem z zatrzymanymi członkami II ZG WiN (Franciszkiem Niepokólczyckim, Edwardem Bzymkiem-Strzałkowskim, Eugeniuszem Ralskim, Janem Kotem, Wiktoorem Langnerem, Alojzym Kaczmarczykiem, Walerianem Tumanowiczem) w krakowskim więzieniu przy ul. Montelupich. Pokazowy proces rozpoczął się 11 sierpnia 1947 r. Na czas jego trwania sądzonych przeniesiono do więzienia św. Michała przy ul. Poselskiej 1. Wiązało się to z faktem, że rozprawa odbywała się w przylegającym do więzienia budynku Sądu Okręgowego przy ul. Poselskiej 3. Na ławie oskarżonych siedziało 17 osób. 12 postawiono zarzut działalności w strukturach WiN, głównie w komórce wywiadowczej, pozostałych (działaczy PSL) obwiniono o współpracę z WiN i udział w akcji szpiegowskiej. Proces prowadzony był tak, aby pokazać, że nie sądzi się podziemnych działaczy, ale pracujących za obce pieniądze szpiegów, których celem było podburzenie społeczeństwa i obalenia „legalnej” władzy polskiej.

Wyrok ogłoszono 10 września. Ostafin został skazany na karę śmierci, pozbawienie praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek mienia. Zwrócił się do prezydenta KRN Bolesława Bieruta z pisemną prośbą o ulaskawienie. Swoje podanie o łaskę dla ojca złożyły także córki – Krystyna, Wanda i Jadwiga Ostafinówny – opisując wieloletnią walkę ojca o wolną Polskę, a także ciężką sytuację rodzinną, m.in. stan zdrowia matki, nieświadomej decyzji sądu. Bierut nie skorzystał jednak z prawa łaski.

Wyrok został wykonany 13 listopada 1947 r. o godz. 19.10, przez strażnika więziennego Henryka Michalika, prawdopodobnie strzałem w tył głowy. Rodzina została poinformowana pisemnym oświadczeniem Prokuratury Wojewódzkiej dopiero w sierpniu 1957 r. Nigdy nie poznała miejsca pochówku straconego.

Na wniosek córek, 27 listopada 1991 r. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego uznał wyrok WSR w Krakowie za nieważny, jako wydany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. W 1995 r. na cmentarzu Rakowickim w Krakowie powstała staraniem rodzin symboliczna mogiła dzielona z współtowarzyszem z okresu działalności niepodległościowej i procesu, Walerianem Tumanowiczem.

Notka biograficzna

Józef Ostafin (1894-1947), ps.: „Chudy”, „Ludwik”, „Miłosz”, żołnierz Legionów Polskich, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej i III Powstania Śląskiego, poseł na Sejm RP, referent rolny Wydziału Wojskowego Okręgu AK Kraków, członek organizacji „Raclawice”, oficer „NIE” i DSZ, członek Doradczego Komitetu Politycznego przy Zarządzie Obszaru WiN Południe oraz przy II Zarządzie Głównym WiN.

Odznaczony: Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari (1921), Krzyżem Niepodległości (1931), Krzyżem Oficerskim Orderu Polonia Restituta (1937), Krzyżem Walecznych (1922), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1929), Śląską Wstęgą Waleczności i Zasługi (1921), „Gwiazdą Przemysła”(1920), Honorową Odznaką „Orłęta” (1919), Odznaką Pamiątkową 1. Pułku Artylerii Polowej (1929), Dyplomem „Za Dzielność i Wierną Służbę Ojczyźnie” (1919).

Tekst powstał na podstawie biogramu, autorstwa Elżbiety Pietrzyk, przygotowanego do „Słownika biograficznego uczestników walki z komunizmem”.

[Józef Ostafin. Legionista, żołnierz AK, który poświęcił swoje życie dla Polski - artykuł w „Gazecie Krakowskiej”](#)

[Konkurs edukacyjny „Niewyciężeni 1918-2018. Pokolenia Niepodległej”](#)

[Filip Musiał, Skazani na karę śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie \(1946-1955\), Kraków 2005, s. 474](#)

[Akcja #Moja Niepodległa](#)

[Małopolscy Bohaterowie Niepodległości](#)